

Kommunaløkonomisk analyse 2020

INNHALDSFORTEGNELSE

1. Innledning	1
DEL 1: Økonomiske nøkkeltall 2019 - Rana kommune.....	2
Oppsummering	2
Inntekts- og utgifts utvikling	3
Handlefrihet	4
Investeringer	6
Gjeld og gjeldsbelastning	7
Fond.....	9
Utvalgte finansielle nøkkeltall.....	10
Økonomistyring.....	12
Handlingsregel for bærekraft.....	12
DEL 2: Økonomiske nøkkeltall 2019 Rana – konsern	14
Hovedtall drift.....	14
Kommentarer	15

1. INNLEDNING

Den kommunaløkonomiske analysen er sammen med Kostra-analysen sentrale dokumenter i arbeidet med å omstille tjenestetilbudet i Rana kommune til bærekraftig drift. Det er viktig for de veivalg som skal fattes, at det er en felles forståelse av nåsituasjonen. Analysene skal bidra til å skape dette.

I sammenligningen nyttes som i Kostra-analysen kommunegruppe 13 (KG 13 Konsern). Sammenligningen er delt i to med del 1 økonomiske nøkkeltall for Rana kommune og del 2 økonomiske nøkkeltall Rana kommune konsern (inkludert Rana kommunes del av HAF og Havna). Sammenlikninger gir grunn for å stille spørsmål, men er ikke på noen måte fasit.

Fra Rana kommunes Årsberetning 2019:

Rana kommune fikk i 2019 et mindre-forbruk på 20,9 mill. kr. Resultatet skyldes god økonomisk styring på drift, kontroll på finans, lavt rentenivå og ekstraordinære skatteinntekter. Driftsmarginene er gode og flere økonomiske indikatorer viser positive tall. Langsiktig og bærekraftig økonomistyring gir resultat og bidrar til økt handlekraft.

Kommunesektoren fikk også i 2019 betydelig høyere skatteinntekter enn forutsatt i statsbudsjettet. Rana kommune fikk 32,1 mill. kr mer i skatteinntekter og rammetilskudd enn opprinnelig budsjettet.

Finansområdet gir et samlet positivt bidrag i forhold til regulert budsjett på 22,3 mill. kr. Dette forklares i hovedsak med økte skatteinntekter og lavere pensjonsutgifter og renteutgifter enn budsjettet.

Driften leverer et merforbruk på 1,4 mill. kr. Korrigert for overskuddsmidler fra 2018 på 18,4 mill. kr og 12,9 mill. kr. i sanering av skolebygg, blir det et merforbruk i tjenestene i 2019 på 6,9 mill. kr. Økonomistyringen og budsjettdisiplinen oppleves som god.

Rana kommune har tilnærmet samme utgiftsnivå som sammenlignbare kommuner i kommunegruppe 13 (KG 13). Ureviderte regnskapstall for 2019 viser et driftsnivå i Rana kommune, etter korrigering av nevnte saneringskostnader, som er 6,7 mill. kr høyere enn snittet i KG 13. I 2018 var Ranas ressursbruk 0,8 mill. kr. høyere og i 2017 30 mill. kr høyere. Netto driftsutgifter totalt økte med 4,7 prosent i Rana, mot 4,2 prosent i KG 13.

Brutto driftsresultat (BDR) var 3,9 prosent mot 4,2 prosent i 2018. Resultatgraden uttrykker soliditet i driften. Kontroll på ressursbruk og driftsutgifter, er den viktigste forutsetningen for god kommunal-økonomisk styring. Netto driftsresultat (NDR) er også godt, med 4,9 prosent, mot 5,4 prosent i 2018. Høy NDR har klar sammenheng med høy BDR. Driftsmarginene åpner for budsjettet driftsoverføring til investeringer på 56 mill. kr, som er viktig for å redusere økningen i lånegjelda. Det er viktig å ha tilstrekkelig med frie midler til drifts- og investeringsformål. Dette øker kommunens evne til å håndtere budsjettavvik og uforutsette utgifter kommende år. Det er også viktig med tilførsel av egenkapitalmidler til de store investeringsoppgavene kommunen står overfor.

Rana kommunes disposisjonsfond er i 2019 økt med 66,7 mill. kr og utgjør 18,2 prosent av driftsinntektene i 2019. Økningen i fondet kommer godt med til kommunens bidrag til realisering av ny flyplass.

Avsetninger til fond og tilførsel av egenkapital til investeringer er i stor grad knyttet til inntekter relatert til kraft. Det er press både fra kraftbransjen og sentrale myndigheter på fremtidig inntektsnivå og kommunenes mulighet til å disponere disse inntektene selv.

Årsregnskapet for 2019 viser balanse i forhold til handlingsregelen for økonomisk bærekraft. Lånegjelda har passert øvre grense, men de øvrige måltallene i bærekraftmodellen har god måloppnåelse og oppveier avviket i lånegjelda.

Rana kommune har i 2019 videreført arbeidet for å styrke økonomien og etablere gode tjenester tilpasset de økonomiske rammene. Kommunen skal levere gode velferdstjenester, samtidig som det er viktig å ha økonomi til å være samfunnsbygger. Årets resultat gir økt vekstkraft og er et godt fundament for å lykkes med fremtidige utfordringer, og fortsette arbeidet med drifts- og strukturtilpasninger.

DEL 1: ØKONOMISKE NØKKELTALL 2019 - RANA KOMMUNE

I del 1 en er hovedfokus å følge Rana kommunes egen utvikling over tid (lengre tidsserie) på de mest sentrale økonomiske indikatorene. Vær obs på at det sammenlignes med konserntall i Kommunegruppe 13.

Oppsummering

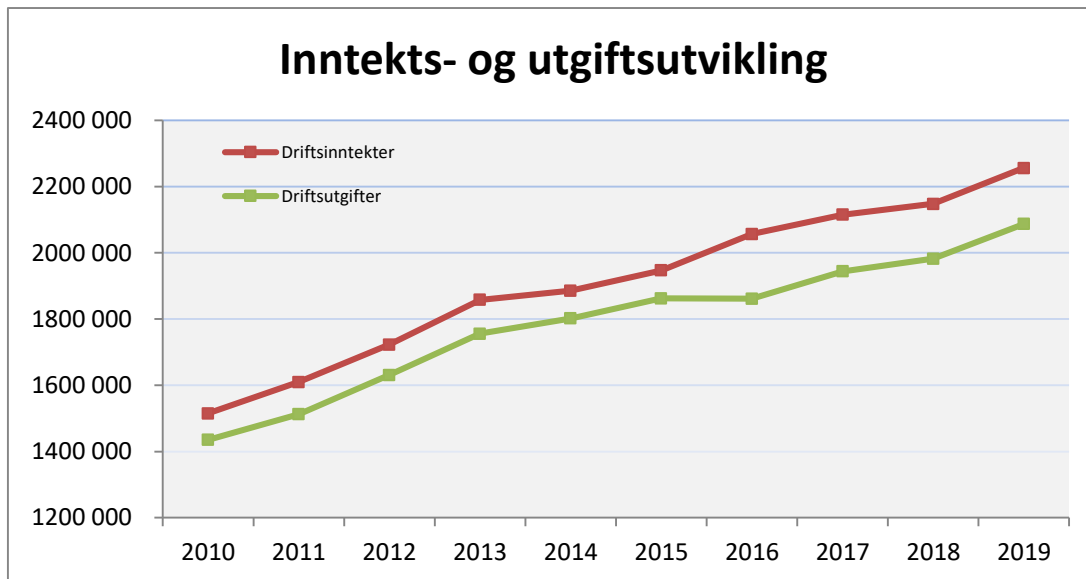
En sunn kommuneøkonomi karakteriseres av evnen til å håndtere uforutsette hendelser og ha handlingsrom til å kunne foreta egne valg på kort og lang sikt. Langsiktig styringsfokus er viktig for å kunne levere forutsigbare tjenester. Rana kommune har siden 2016 hatt økonomiske handlingsregler som er tuftet på kommunaløkonomisk bærekraftprinsipp.

Kommunens økonomiske status kan stikkordsmessig framstilles slik:

- Kommunen har i 2019 et godt brutto driftsresultat. Dette skyldes god styring i tjenesteproduksjonen kombinert med økte skatteinntekter.
- Det er viktig med et stabilt netto driftsresultat som over tid kan bidra med egenkapital til investeringer, styrke likviditeten og være økonomisk buffer i møtet med fremtidige utfordringer. Teknisk beregningsutvalg (TBU) anbefaler et NDR på 1,75 prosent. Rana kommune har i sin økonomiplan satt et mål om et NDR på 3 prosent, spesielt motivert ut fra risikoen som ligger i økonomien med de omstillingsutfordringene kommunen står overfor. Omsatt til kroner utgjør et netto driftsresultat på 3 prosent ca. 64,5 mill. kr. Kommunen har over en 10 års periode levert netto resultat i henhold til måltallet på 3 prosent, også når Terrainbetalinger holdes utenom driftsresultatet.
- Rana kommune har investert betydelig de fire siste årene, gjennomsnittlig 335,1 mill.kr. hvert år.
- Fra 2010 har den nominelle lånegjelda i Rana kommune økt med 1260,6 mill. kr. Netto lånegjeld utgjorde 77,1 prosent av brutto driftsinntekter i 2019 som er over måltallet i kommunens bærekraftmodell som har et tak for netto lånegjeld på 75 % av brutto driftsinntekter. Kommunen bør ikke øke lånegjelda nevneverdig. Høy lånegjeld presser driftsrammene til tjenesteproduksjon. Kommunen vil være sårbar i en situasjon ved svekket likviditet etter flyplassinvesteringen. Netto lånegjeld var i 2019 kr. 66.434 pr. innbygger mot kr. 58.723 i 2018. I 2010 var netto lånegjeld kr. 34.716 pr. innbygger. Til sammenligningen var netto lånegjeld pr. innbygger i KG 13 i 2019 kr 77.622.
- Rana kommune har en relativ moderat brutto rente- og avdragsbelastning, under gjennomsnittet i KG 13.
- Kortsiktig og langsiktig likviditet er bedre enn anbefalt nivå.
- Det har samlet sett vært en god oppbygging av fond i perioden fra 2010. Den samlede fondsbeholdningen i Rana vurderes som god når en sammenligner med andre kommuner. Positive driftsresultat og innbetalinger fra Terrasaken har gitt stor tilførsel til disposisjonsfondet som med 18,2 prosent av driftsinntektene utgjør 44 prosent av kommunens samlede fondsbeholdning.
- Handlingsregel for bærekraft er overholdt i 2019 med unntak av netto lånegjeld som er 2,1 prosentpoeng over måltallsgrensen på 75 prosent (71,9 prosent i 2018).

Inntekts- og utgifts utvikling

Figur 1. Inntekts- og utgiftsutvikling

Tall i 1000 kroner	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Driftsinntekter	1 515 063	1 609 665	1 722 870	1 858 031	1 885 642	1 947 160	2 056 695
Driftsutgifter	1 435 157	1 512 729	1 631 071	1 755 757	1 802 036	1 862 151	1 861 161

Tall i 1000 kroner	2017	2018	2019	%-vis endring 10-19
Driftsinntekter	2 115 274	2 147 775	2 256 105	48,9
Driftsutgifter	1 943 910	1 982 265	2 087 015	45,4

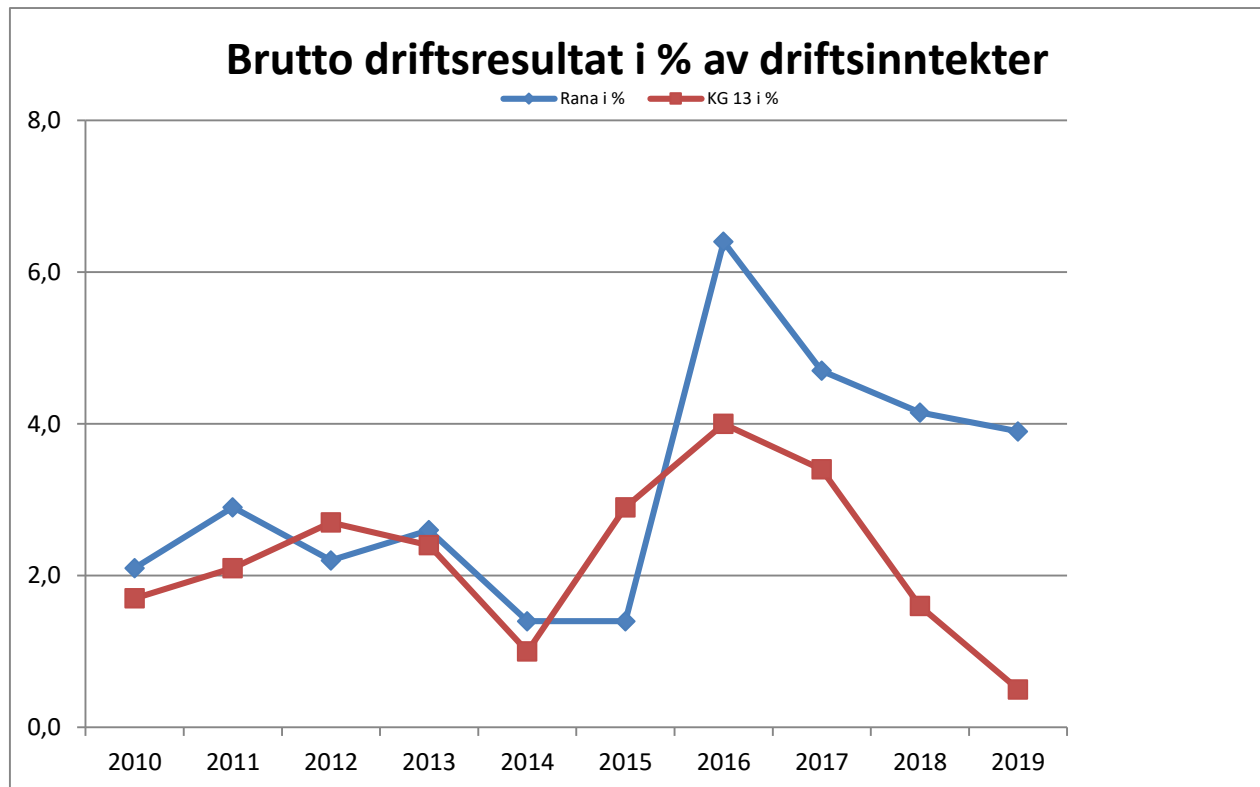
Grafen illustrerer utviklingen i driftsinntekter og driftsutgifter som nominelle størrelser. Beløpene er eksklusiv avskrivninger og motpost avskrivninger samt inklusiv utlån drift, da dette er størrelser som ikke har betydning for resultatbegrepene i en kommune.

Forholdet mellom inntekter og utgifter skal være slik at driftsinntektene skal være store nok til å dekke netto renter og avdrag. For perioden sett under ett har den nominelle inntektsveksten vært 48,9 prosent, mens utgiftsveksten har vært 45,4 prosent. Det langsiktige bildet er at kommunen løpende tilpasser utgiftene til inntektsgrunnlaget.

Det er en sentral forutsetning at det er balanse mellom utgifts- og inntektsvekst i en kommune for å få en tilfredsstillende utvikling av økonomien. Så langt har Rana kommune evnet å drive i balanse og forbedret økonomien.

Handlefrihet

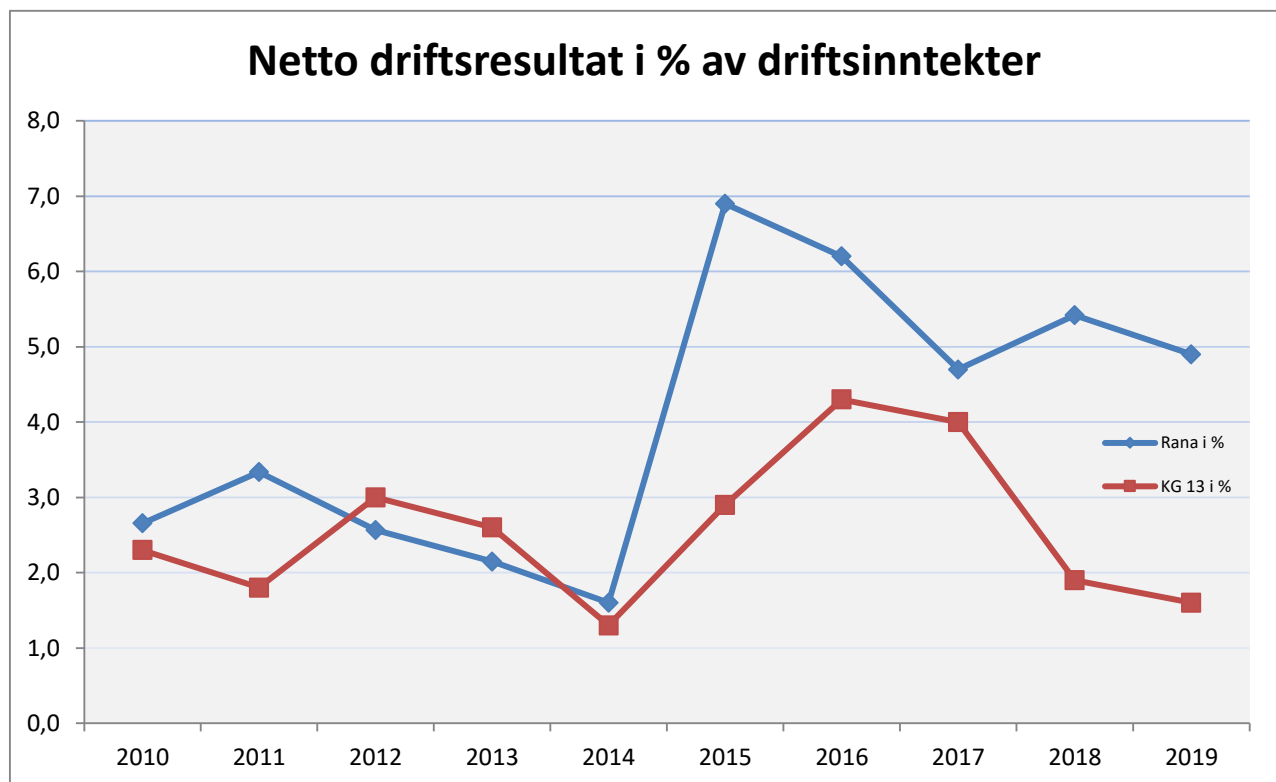
Figur 2. *Brutto driftsresultat*

Over fremgår brutto driftsresultat (BDR) av ordinær virksomhet inkludert avskrivninger. Resultatet uttrykker kommunens evne til å betjene sin gjeld, finansiere investeringer og avsette midler til fond. I snitt for siste 10-årsperiode har BDR- indikatoren vært 3,2 prosent og siste 4 år 4,8 prosent. Tilsvarende tall for KG 13 er 2,2 prosent og 2,4 prosent. Positivt resultatet i tjenesteproduksjonen sammen med høye skatteinntekter har dratt opp snittet de senere år. Med økende investeringer og gjeld, er det nødvendig med et driftsopplegg som sikrer et tilfredsstillende nivå på BDR. Kontroll på økonomien er å ha kontroll på drifta.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rana i 1000 kroner	32 043	46 703	37 057	47 780	26 329	27 371	132 154	99 417	89 122	88 539
Rana i %	2,1	2,9	2,2	2,6	1,4	1,4	6,4	4,7	4,2	3,9
KG 13 i %	1,7	2,1	2,7	2,4	1,0	2,9	4,0	3,4	1,6	0,5

Figur 3. Netto driftsresultat

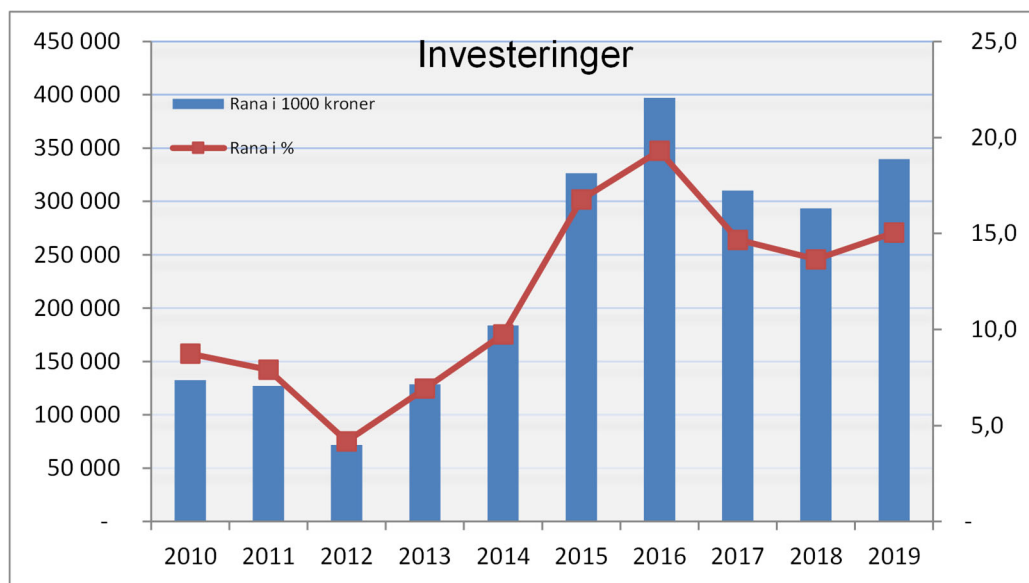

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rana i 1000 kroner	40 219	53 686	44 188	39 907	29 526	133 762	127 150	98 987	116 449	109 752
Rana i %	2,7	3,3	2,6	2,1	1,6	6,9	6,2	4,7	5,4	4,9
KG 13 i %	2,3	1,8	3,0	2,6	1,3	2,9	4,3	4,0	1,9	1,6

Netto driftsresultat (NDR) er definert som kommunens økonomiske handlefrihet og er det overskuddet som er disponibelt til investeringer og avsetninger. Over fremgår kommunens handlefrihet eller netto driftsresultat i kroner og prosent av sum driftsinntekter i Rana sammenlignet med gjennomsnittet i KG 13.

For perioden under ett ligger Rana kommune over gjennomsnittet i KG 13 (snitt 4,0 prosent for Rana og 2,6 prosent for KG 13). De siste fire årene er NDR for Rana kommune høyere enn sammenligningskommunene, Rana kommune med et snitt på 5,3 prosent og KG 13 på 3,0 prosent. Men innbetalinger for oppgjøret etter Terra påvirker NDR for Rana kommune. Holdes disse utenom fremstår et snitt på NDR for Rana kommune 10 siste år på 3,2 prosent og 4 siste år på 4,7 prosent.

Investeringer

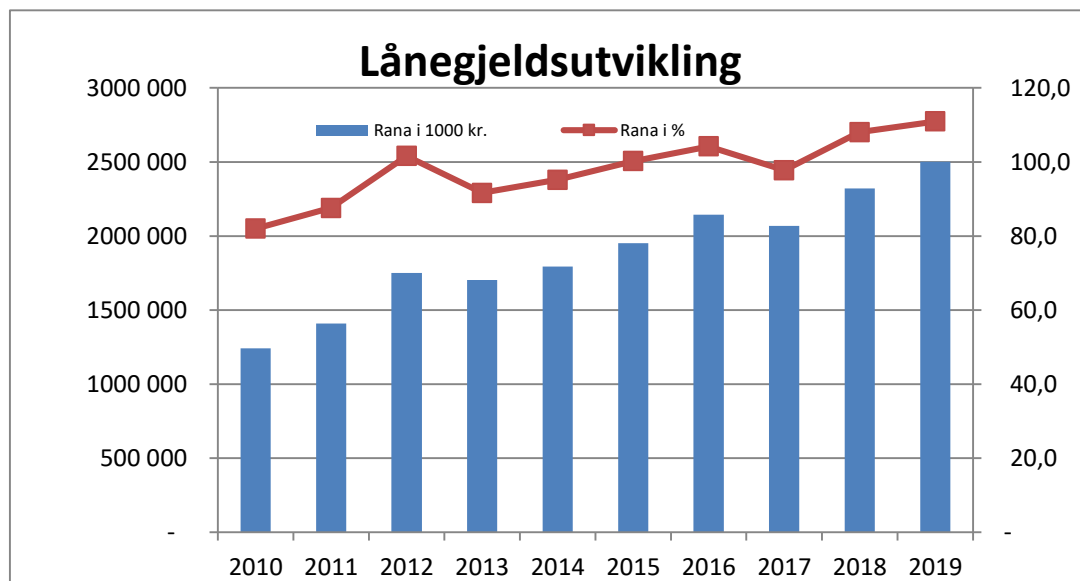
Investeringer

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rana i 1000 kroner	132 454	127 290	71 998	128 683	183 969	326 561	396 961
Rana i %	8,7	7,9	4,2	6,9	9,8	16,8	19,3

	2017	2018	2019
Rana i 1000 kroner	310 390	293 401	339 623
Rana i %	14,7	13,7	15,1

Grafen viser investeringsvolumet hvert år i Rana kommune i faktiske kroner og i prosent av sum driftsinntekter. Vi ser at kommunen har investert betydelig de siste fem årene. I perioden har det til sammen blitt investert for 2 311,3 mill.kr eller gjennomsnittlig 231,1 mill.kr hvert år. I prosent av driftsinntekter er gjennomsnittet for investeringene i tiårs perioden 11,7 prosent, og de siste fem år 15,9 prosent. Til sammenligning har snittet på investeringene i KG 13 siste fem år vært 15,3 prosent.

Gjeld og gjeldsbelastning

Lånegjeldsutvikling

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rana i 1000 kr.	1 242 243	1 409 604	1 750 883	1 702 633	1 794 920	1 951 904	2 143 403
Rana i %	82,0	87,6	101,6	91,6	95,2	100,2	104,2

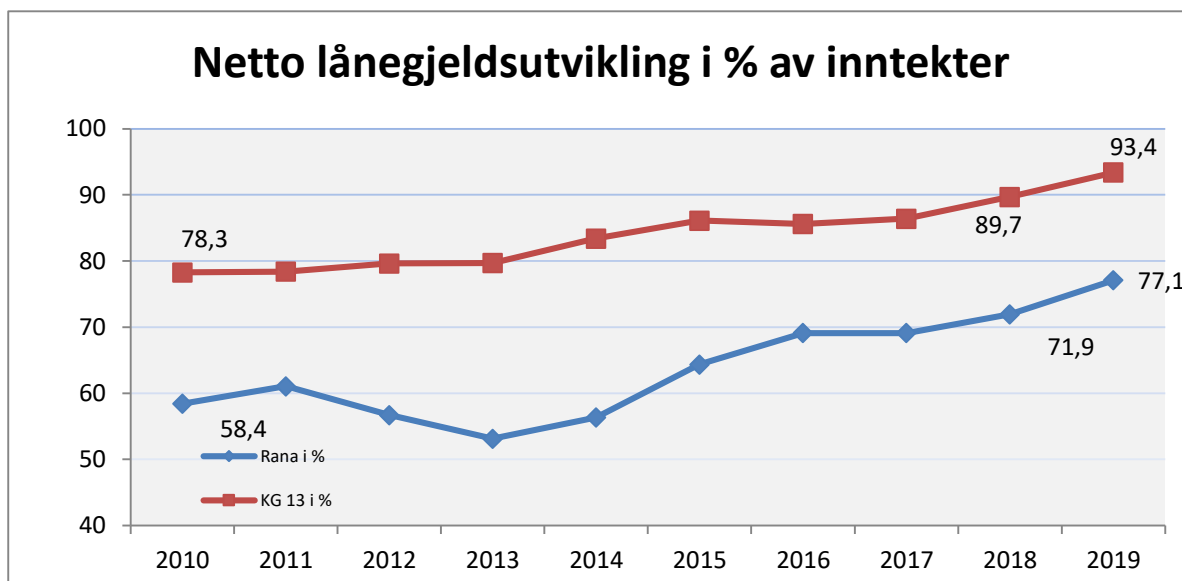
	2017	2018	2019
Rana i 1000 kr.	2 068 383	2 320 323	2 502 847
Rana i %	97,8	108,0	110,9

Over fremgår utviklingen i lånegjeld i Rana i nominelle kroner og som prosent av sum driftsinntekter. Dette er lånegjeld uten pensjonsforpliktelser som fra 2002 kunne balanseføres.

Etter 2010 har lånegjelda steget jevnt og delvis betraktelig de siste årene med unntak av i 2013 og 2017 hvor nedgangen skyldes at det ikke ble tatt opp lån. Den store økningen i lånegjeld i 2012 skyldes at kommunen tok opp et lån på 246,4 mill.kr. til Campus Helgeland.

Fra 2010 har den nominelle lånegjelda i Rana kommune økt med 1.260,6 mill. kr eller hele 101,5 prosent. Vi legger merke til at lånegjelda fra 2015 er større en sum driftsinntekter.

Investeringsnivået og opptak av lån må innrettes slik at lånegjelda ikke er større enn at utgifter til renter og avdrag kan dekkes gjennom løpende inntekter. Det er derfor viktig å ha kontroll på utviklingen av gjeldsnivået. En økning i lånegjelda indikerer at kommunen må bruke en større andel av inntektene til å dekke renter og avdrag. Det historisk lave rentenivået de siste årene har bidratt til at kommunen har unngått at renter og avdrag har spist en større andel av inntektene. På lengre sikt med et normalt rentenivå vil økt lånegjeld få betydning for rammene til tjenesteproduksjon.

Netto lånegjeld i % av inntekter

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Rana i kr	885 211	982 892	976 835	987 203	1 062 524	1 253 153	1 421 446
Rana i %	58,4	61,1	56,7	53,1	56,3	64,4	69,1
KG 13 i %	78,3	78,4	79,6	79,7	83,4	86,1	85,6

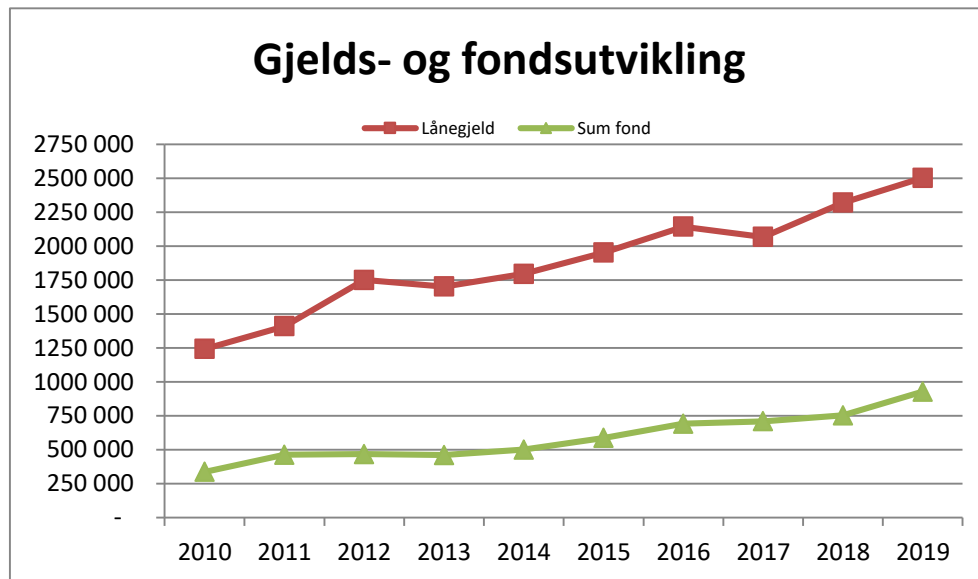
	2017	2018	2019
Rana i kr	1 462 089	1 545 304	1 739 498
Rana i %	69,1	71,9	77,1
KG 13 i %	86,4	89,7	93,4

Grafen illustrerer lånegjeldsutviklingen i Rana i prosent av driftsinntekter sammenlignet med gjennomsnittet i kommunegruppe 13.

Indikatoren viser netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter. Netto lånegjeld er definert som langsiktig gjeld (eksklusive pensjonsforpliktelser) fratrasket totale utlån og ubrukte lånemidler. I totale utlån inngår formidlings-lån (som startlån) og ansvarlige lån (utlån av egne midler). Indikatoren omfatter dermed utlån hvis mottatte avdrag skal inntektsføres i investeringsregnskapet, i tillegg til innlån som skal avdras i driftsregnskapet. Netto lånegjeld utgjorde 77,1 prosent av brutto driftsinntekter i 2019. Netto lånegjeld øker i Rana som følge av økt investeringsvolum. Lånegjelda i sammenligningskommunene er konserntall. Konserntallet på lånegjeld for Rana (inkludert Havna og vår andel av HAF) gir en lånegjeld på 79,9 prosent. Jf. her kommunens bærekraftmodell som har et tak for netto lånegjeld på 75 prosent av brutto driftsinntekter.

Netto lånegjeld var i 2019 kr. 66.434 pr. innbygger mot kr. 58.723 i 2018. I 2010 var netto lånegjeld kr. 34.716 pr. innbygger. Til sammenligningen var netto lånegjeld pr. innbygger i KG 13 i 2019 kr 77.622.

Fond

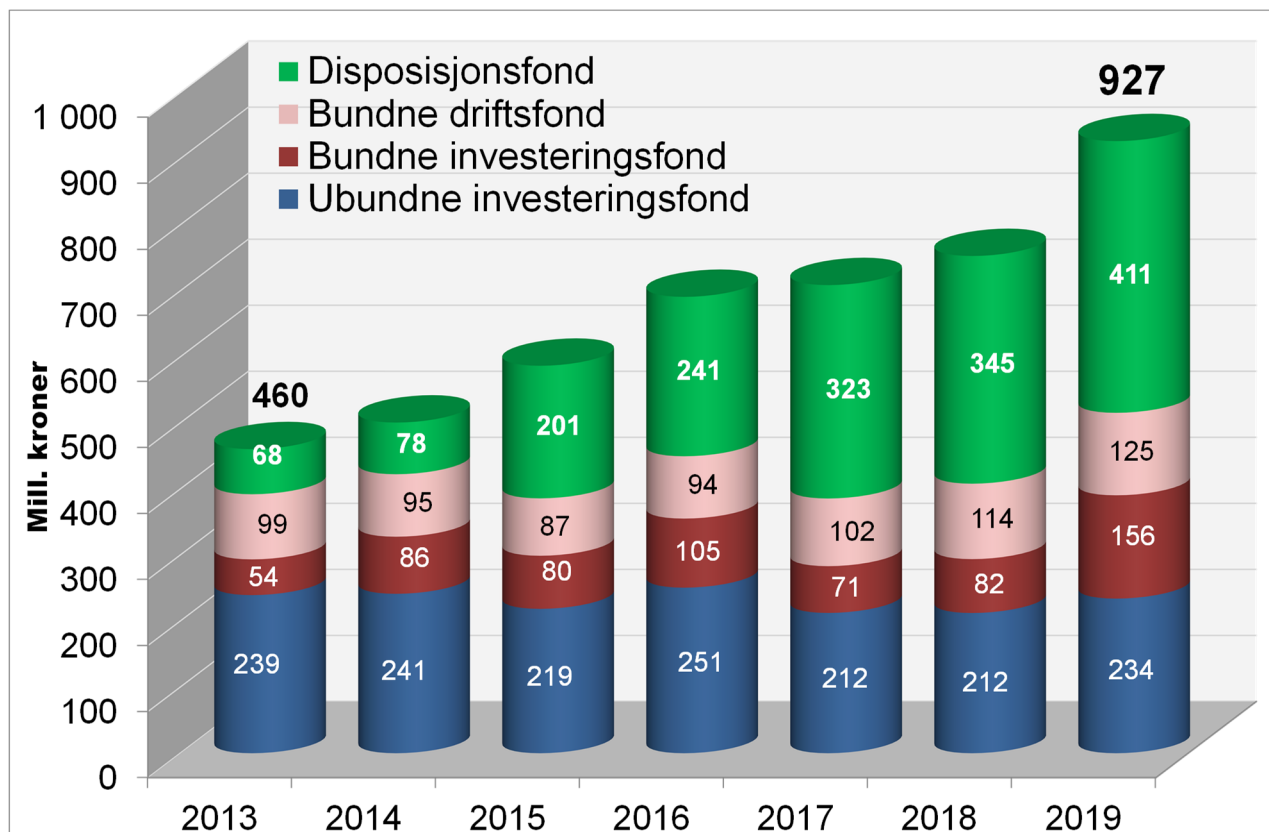

Gjelds og fondsutvikling

Tall i 1000 kr	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Lånegjeld	1 242 243	1 409 604	1 750 883	1 702 633	1 794 920	1 951 904	2 143 403
Sum fond	336 246	461 897	466 830	460 431	500 716	586 738	691 091
Lånegjeld/sum fond	3,7	3,1	3,8	3,7	3,6	3,3	3,1

Tall i 1000 kr	2017	2018	2019
Lånegjeld	2 068 383	2 320 323	2 502 847
Sum fond	708 876	752 975	926 960
Lånegjeld/sum fond	2,9	3,1	2,7

Her er sammenhengen mellom gjeldsutvikling og fondsutvikling illustrert.

Kommunens totale fondsbeholdning økte fra 753,0 mill. kr til 727,0 mill. kr, en økning på 174,0 mill. kr. Disposisjonsfondet som er kommunens frie disponible midler økte mest med 66,7 mill. kr. Bundne driftsfond økte med 10,7 mill. kr. Ubundne investeringsfond økte med 21,8 mill. kr mens bundne investeringsfond økte med 74,8 mill.

Diagrammet viser fondsbeholdningen i millioner kroner. Det har vært en kraftig oppbygging av disposisjonsfondet etter 2008 hvor det ble helt tømt. Økningen i disposisjonsfondet i 2013 skyldes i hovedsak omklassifiseringen av eiendomsskatteinntektsavsetningene. Økningen i 2015 er i hovedsak en følge av Terra-oppgjøret. Ellers har, foruten terrainbetalinger, positive netto driftsresultat og budsjetterte avsetninger bidratt til fondsoppbyggingen. Pr 31.12.2019 utgjør disposisjonsfondet 44 prosent av kommunens samlede fondsbeholdning og 18,2 prosent av brutto driftsinntekter. Måltallet i handlingsregel for bærekraft på disposisjonsfond på 8 prosent er oppfylt i 2019.

Utvalgte finansielle nøkkeltall

Utvalgte finansielle nøkkeltall	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Arbeidskapital i tusen kr	579 595	644 386	700 045	907 671	728 040	939 329	1 060 791
Likviditetsgrad 1	1,4	1,5	2,4	3,2	2,6	3,3	4,0
Likviditetsgrad 2	1,2	1,3	1,9	2,6	2,1	2,7	3,2
Gjeldsgrad	2,2	2,2	1,8	1,7	1,3	1,2	1,3
Egenkapitalprosent	14,4 %	14,3 %	18,2 %	19,8 %	22,8 %	25,6 %	25,1 %
Netto finans og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter	3,3 %	2,7 %	-2,6 %	3,2 %	3,3 %	2,3 %	2,6 %
Renter og avdragsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter	5,5 %	5,5 %	5,2 %	5,0 %	5,2 %	5,1 %	5,0 %

Arbeidskapital

Arbeidskapitalen er differansen mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Den uttrykker evnen til å betjene kortsiktig gjeld. Kommunens arbeidskapital økte med 121,5 mill. kr i 2019.

Likviditet

Forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld benevnes likviditetsgrader. Den sier noe om evnen til å dekke betalingsforpliktelsene etter hvert som disse forfaller.

Likviditetsgrad 1 (langsiktig likviditet) forteller om forholdet mellom omløpsmidler og kortsiktig gjeld. Likviditetsgrad 1 er økt fra 3,3 i 2018 til 4,0 i 2019. Det gjøres oppmerksom på at omløpsmidlene er korrigert for balanseført premieavvik som ikke er likvide midler. Likviditetsgrad 2 (kortsiktig likviditet) forteller om forholdet mellom de mest likvide midlene og kortsiktig gjeld. De mest likvide omløpsmidlene er bankinnskudd, kontanter og lignende. Likviditetsgrad 2 er økt fra 2,7 i 2018 til 3,2 i 2019.

Soliditet (gjeldsgrad og egenkapitalprosent)

Soliditet angir evnen til å tåle tap. Gjeldsgraden og egenkapitalprosenten gir informasjon om dette. Egenkapitalprosent sier noe om hvor stor andel av kommunens eiendeler som er finansiert med egenkapital. Ved utgangen av 2019 var 25,1 prosent av eiendelene finansiert med egenkapital, mot 25,6 prosent i 2018.

Gjeldsgraden viser forholdet mellom gjeld og egenkapital. En gjeldsgrad på 1 vil si at kommunen har like stor gjeld som egenkapital. Jo mindre dette forholdstallet er, jo mer solid er kommunen. Gjeldsgraden korrigert for pensjonsforpliktelser var i 2019 1,3 mot 1,2 i 2018.

Netto finans- og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter

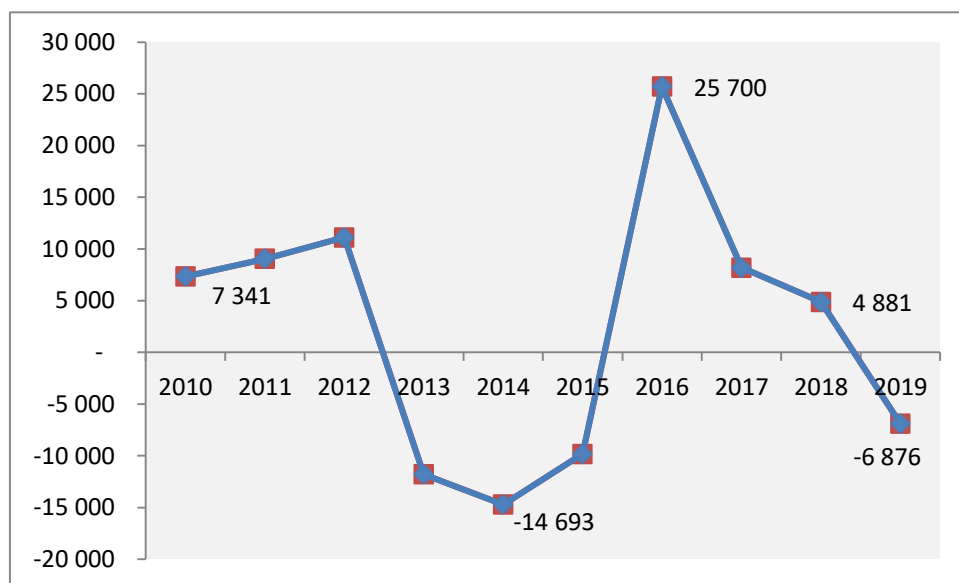
Netto finans- og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter, viser hvor stor andel av brutto driftsinntekter som er bundet opp i tilbakebetaling av lån. Netto finans- og avdrag sin andel av driftsinntekter, var i 2019 2,6 prosent mot 2,3 prosent i 2018.

Utbytte og eieruttak omfattes også av definisjonen. Terraoppgjøret forklarer netto inntekt på finans og avdrag i 2015. Det er derfor også greit å følge utvikling av renter og avdrag i prosent av brutto driftsinntekter.

Renter og avdragsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter

Rente- og avdragsutgifter i prosent av brutto driftsinntekter var 5,0 prosent i 2019 mot 5,1 prosent i 2018.

Økonomistyring

Tall i 1000 kr.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Resultat tjenesteprod.	7 341	9 050	11 106	-11 791	-14 693	-9 827	25 700

Tall i 1000 kr.	2017	2018	2019
Resultat tjenesteprod.	8 204	4 881	-6 876

Som nevnt innledningsvis under inntekts- og utgifts-utvikling, har Rana kommune hatt en tilfredsstillende balanse mellom utgifts- og inntektsveksten. Kommunen har klart å tilpasse utgiftene til inntektsgrunnlaget. For å ha kontroll på utgiftsveksten, må kommunal drift styres i samsvar med de budsjettbetingelser som kommunestyret setter i årsbudsjett og økonomiplan. Rana kommune har en langvarig praksis i å fordele budsjettene i form av sektorvis rammebudsjettering. De politiske prioriteringene skjer via rammer, og så er det opp til administrasjonen og de kommunale tjenesteleverandørene å forvalte de gitte ressurser ut fra kommunestyrets budsjettpremisser. Hvorvidt en lykkes, kan måles i form av budsjettavvik og tjenesteleveranse. Når det gjelder økonomisk måloppnåelse, har sektorene levert godt. De siste 10 år har avdelingene i gjennomsnitt et årlig positivt resultat på 3,7 mill. kr. Rana kommune har heller ikke de store svingningene i resultat som en del sammenlignbare kommuner har.

I perioden har det vært arbeidet kontinuerlig med å justere driftsnivået. Resultatet viser at det tar tid å iverksette driftsreduksjoner. Ressursbruken kommer tidvis i utakt med årsbudsjetttrammene. De siste årene har økende demografiske endringer økt utfordringen. I perioden 2013-2015 leverte tjenesteproduksjonen negativ resultat mens det i 2016 var det et historisk godt resultat. Mindreforbruket i 2016 var års effekt av lavere driftsnivå fra starten av året kombinert med gevinster av nye omstillingstiltak. Nytt økonomireglement hvor over- og underskudd kan sees over år, kan også ha hatt betydning. I 2017 og 2018 er driftsmarginen noe lavere mens det i 2019 igjen samlet sett driftes med underskudd.

Økonomistyringen og budsjettdisiplinen oppleves over tid som god. Organisasjonen leverer i forhold til omstillingskrav, samtidig som det er god kontroll og styring.

Handlingsregel for bærekraft

Rana kommune har handlingsregel for bærekraft jf. tabell under, som viser mål satt i økonomiplan og indikatorer for regnskap 2019.

Tabell 1. *Handlingsregel for bærekraft 2019*

	<i>Mål</i>	<i>Regnskap</i>
	<i>bærekraft</i>	<i>2019</i>
Netto driftsresultat	2,0 %	4,9 %
Disposisjonsfond	8,0 %	18,2 %
Netto lånegjeld	75,0 %	77,1 %

Modellen for økonomisk bærekraft setter krav til langsiktighet i økonomistyringen av kommunen. Handlefrihet og robusthet er bærende elementer i modellen. Kommuneøkonomien skal kunne håndtere uforutsette hendelser uten at det får konsekvenser for tjenestetilbudet samtidig som generasjonsprinsippet ivaretas.

Gjeldsnivået øker på grunn av et ekspansivt investeringsprogram og etterslep på vedlikehold av realkapitalen. Gjeldsnivået fører til at bærekraften er i ubalanse.

Disposisjonsfondet er over måltallet i bærekraftmodellen på 8,0 prosent av driftsinntektene. Pr. 31.12.2019 har Rana kommune et disposisjonsfond på 411,5 mill. kr, tilsvarende 18,2 prosent av driftsinntektene. Disposisjonsfondet har økt med 66,7 mill. kr i 2019, som tilskrives budsjetterte avsetninger.

DEL 2: ØKONOMISKE NØKKELTALL 2019 RANA KOMMUNE – KONSERN

Hovedtall drift

	Rana 2018	Rana 2019	Kostragruppe 13
Prioritet			
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger (B) *)	86 599	88 629	83 085
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	4,1 %	3,9 %	0,5 %
Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger (B) *)	83 030	85 138	82 647
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter	16,7 %	18,0 %	11,4 %
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)	16,7 %	18,0 %	11,4 %
Eiendomsskatt per innbygger (B)	3 407	3 466	1 768
Netto driftsutgifter i kroner per innbygger (B) *) **)	58 822	59 793	59 739
Økonomi			
Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	32,2 %	36,0 %	20,2 %
Avdrag (netto) Andel av brutto driftsinntekter (prosent)	2,7 %	2,6 %	3,6 %
Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger *)	86 599	88 629	83 085
Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter	4,1 %	3,9 %	0,5 %
Egenfinansiering av investeringene i prosent av totale brutto investeringer (prosent)	57,1 %	32,3 %	32,4 %
Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	19,9 %	20,4 %	12,6 %
Frie inntekter i kroner per innbygger *) **)	56 006	57 234	56 233
Frie inntekter i kroner per innbygger (B) *) **)	56 006	57 234	56 233
Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser Beløp per innbygger (kr)	92 487	99 939	95 817
Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	110,0 %	112,8 %	115,3 %
Netto driftresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)	5,5 %	5,0 %	1,6 %
Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)	5,5 %	5,0 %	1,6 %
Netto lånegjeld i kroner per innbygger *)	64 927	70 786	77 622
Netto lånegjeld i kroner per innbygger	63 036	70 786	77 622
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	75,0 %	79,9 %	93,4 %
Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)	75,0 %	79,9 %	93,4 %
Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i prosent av brutto driftsinntekter (B)	31,2 %	30,7 %	37,2 %
Skatt på inntekt og formue Beløp per innbygger (kr)	26 260	27 205	30 918
Statlig rammeoverføring i prosent av brutto driftsinntekter (B)	32,5 %	33,0 %	29,2 %

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Tallene er justert for ulikt utgiftsbehov

Kommentarer

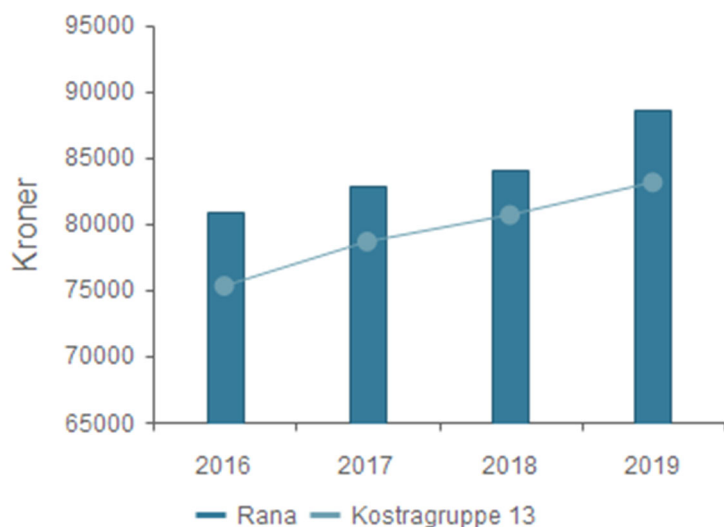
Tallene i KOSTRA i kommunegruppe 13 er konserntall. Del 2 viser utvalgte nøkkeltall hvor konsern Rana kommune sammenlignes med konserntall i KG 13. Det vil si at Havna og Rana kommunes del av HAF er med i tallene for Rana kommune.

Nøkkeltallene viser at Rana kommune i 2019 står seg godt sammenlignet med snittet i KG 13 med godt driftsresultat, gode reserver (fond) og god likviditet, men med en økende lånegjeld. Kommunen har mere inntekter å rutte med enn sammenligningskommunene, og bruker en del av merinntektene til høyere egenfinansiering av investeringene. I det hele tatt viser nøkkeltallene en sunn økonomisk status, selv om langsiktig gjeld beveger seg oppover.

Nøkkeltall og grafer kommenteres ikke enkeltvis, men gir et utfyllende og mer komplett bilde av Rana kommunes økonomiske status.

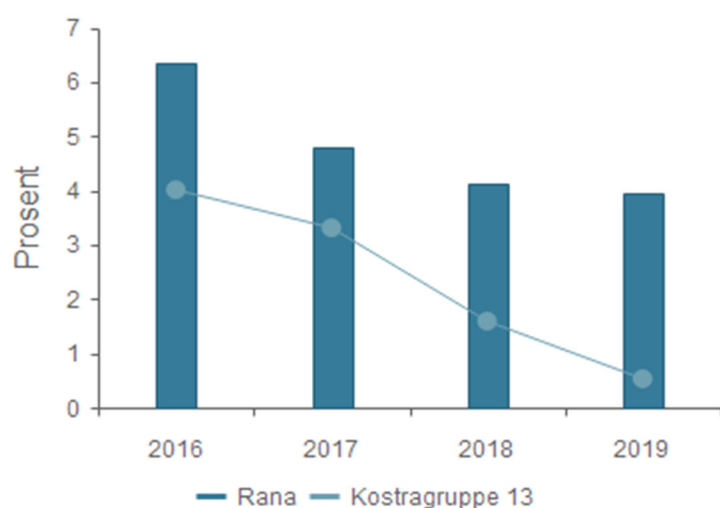
Tall for Rana kommune vises i mørkeblå søyler, mens tall for kommunegruppe 13 vises med lyseblå linje.

Prioritet - Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger (B)

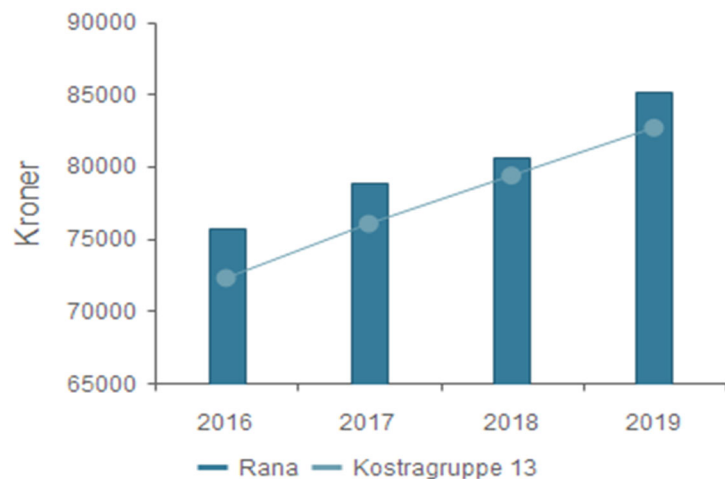
	2016	2017	2018	2019
Rana	80 914	82 885	84 077	88 629
Kostragruppe 13	75 268	78 613	80 626	83 085

Prioritet - Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)

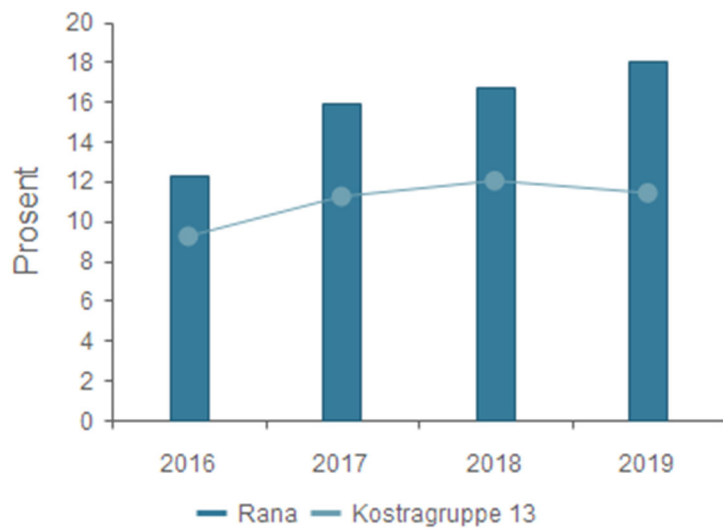
	2016	2017	2018	2019
Rana	6,4 %	4,8 %	4,1 %	3,9 %
Kostragruppe 13	4,0 %	3,3 %	1,6 %	0,5 %

Prioritet - Brutto driftsutgifter i kroner per innbygger (B)

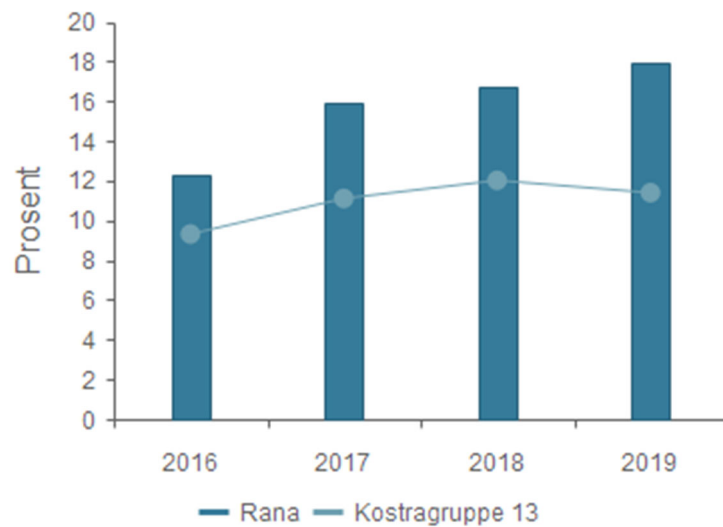
	2016	2017	2018	2019
Rana	75 765	78 896	80 612	85 138
Kostragruppe 13	72 249	76 007	79 342	82 647

Prioritet - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

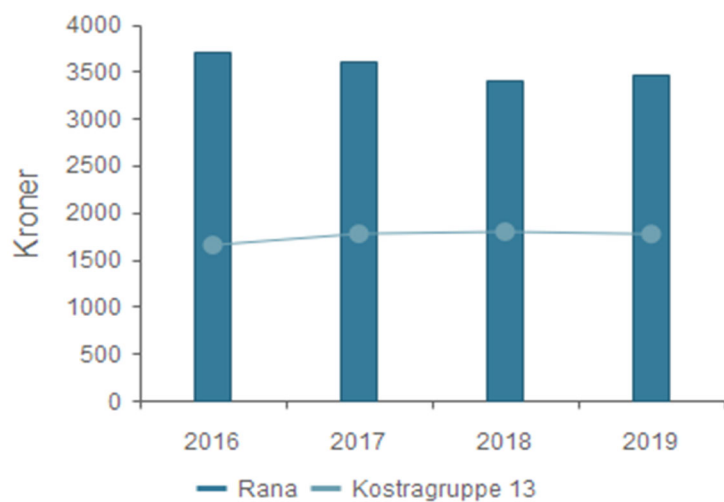
	2016	2017	2018	2019
Rana	12,3 %	15,9 %	16,7 %	18,0 %
Kostragruppe 13	9,2 %	11,2 %	12,0 %	11,4 %

Prioritet - Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter (B)

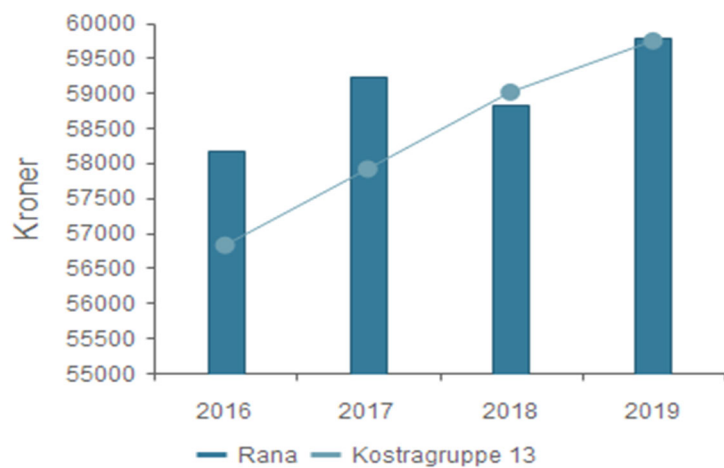
	2016	2017	2018	2019
Rana	12,3 %	15,9 %	16,7 %	18,0 %
Kostragruppe 13	9,3 %	11,1 %	12,0 %	11,4 %

Prioritet - Eiendomsskatt per innbygger (B)

	2016	2017	2018	2019
Rana	3 706	3 616	3 407	3 466
Kostragruppe 13	1 651	1 771	1 793	1 768

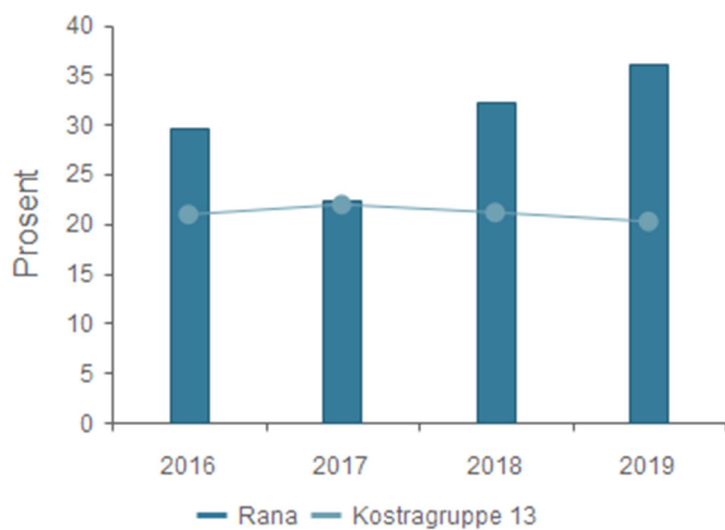
Prioritet - Netto driftsutgifter i kroner per innbygger (B)

	2016	2017	2018	2019
Rana	58 183	59 235	58 822	59 793
Kostragruppe 13	56 821	57 910	59 006	59 739

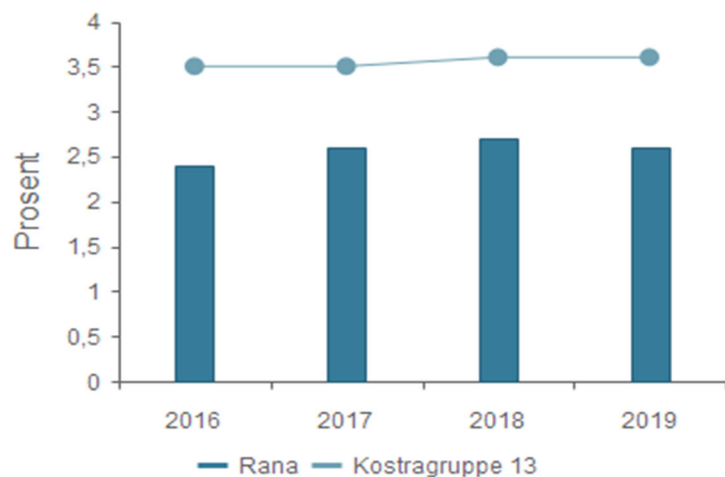
*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Graf er justert med utgiftsbehov

Økonomi - Arbeidskapital ex. premieavvik i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)

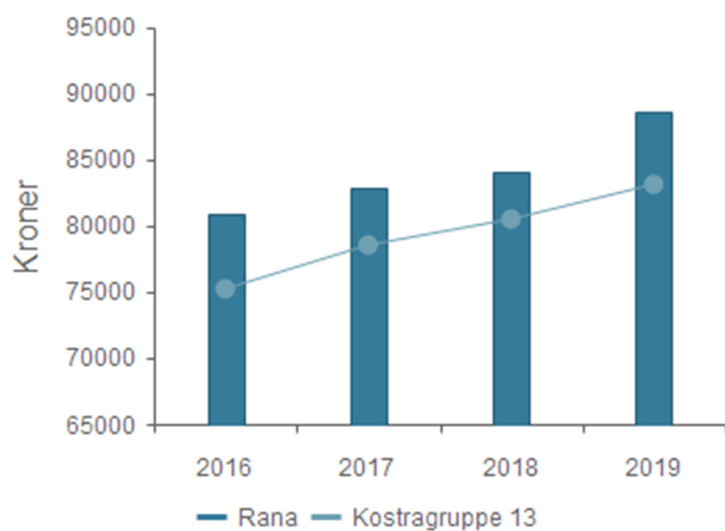
	2016	2017	2018	2019
Rana	29,6 %	22,3 %	32,2 %	36,0 %
Kostragruppe 13	20,9 %	21,9 %	21,1 %	20,2 %

Økonomi - Avdrag (netto) Andel av brutto driftsinntekter (prosent)

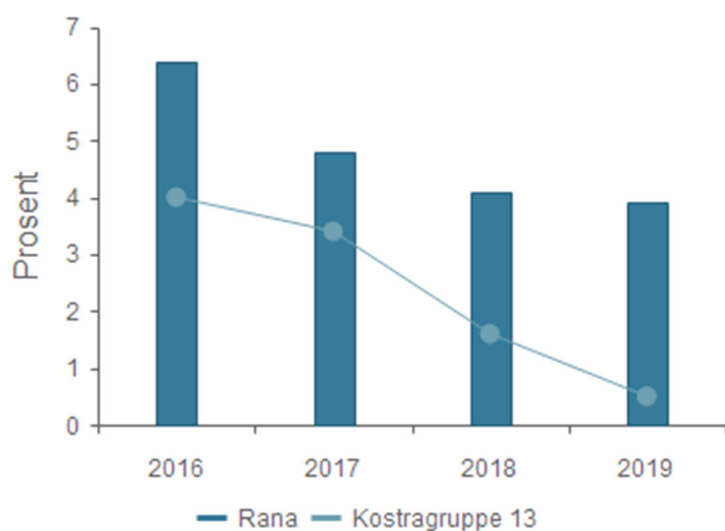
	2016	2017	2018	2019
Rana	2,4 %	2,6 %	2,7 %	2,6 %
Kostragruppe 13	3,5 %	3,5 %	3,6 %	3,6 %

Økonomi - Brutto driftsinntekter i kroner per innbygger

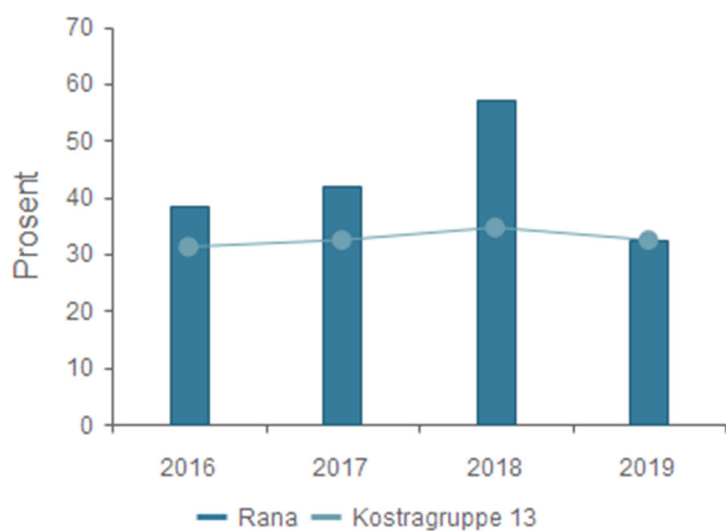
	2016	2017	2018	2019
Rana	80 914	82 885	84 077	88 629
Kostragruppe 13	75 204	78 509	80 464	83 085

Økonomi - Brutto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

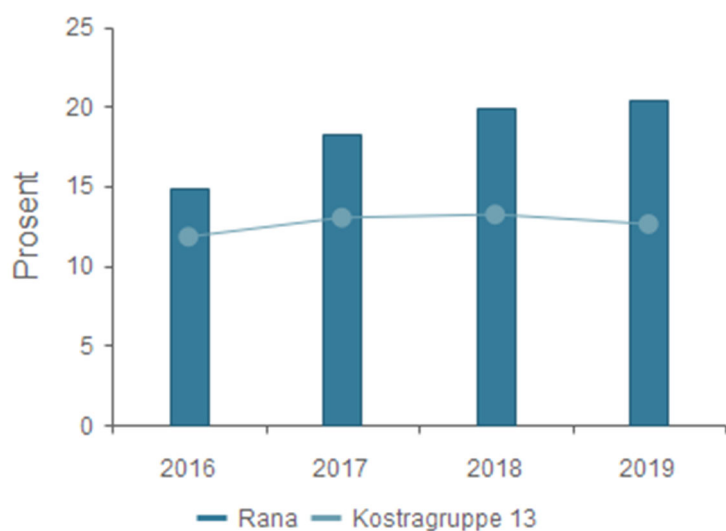
	2016	2017	2018	2019
Rana	6,4 %	4,8 %	4,1 %	3,9 %
Kostragruppe 13	4,0 %	3,4 %	1,6 %	0,5 %

Økonomi - Egenfinansiering av investeringene i prosent av totale brutto investeringer (prosent)

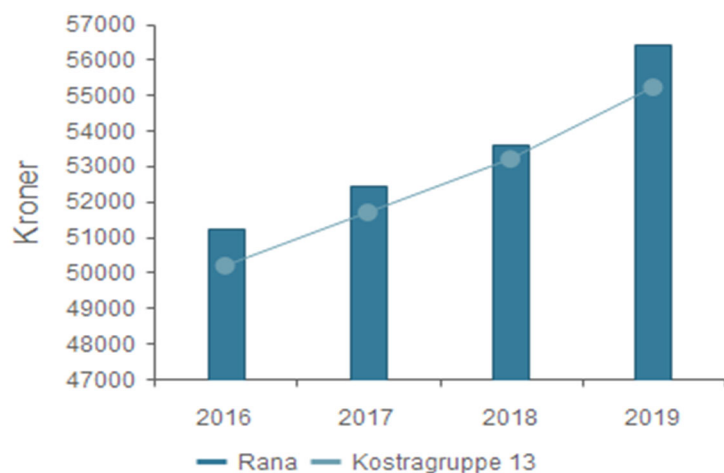
	2016	2017	2018	2019
Rana	38,4 %	41,9 %	57,1 %	32,3 %
Kostragruppe 13	31,2 %	32,4 %	34,6 %	32,4 %

Økonomi - Fri egenkapital drift i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)

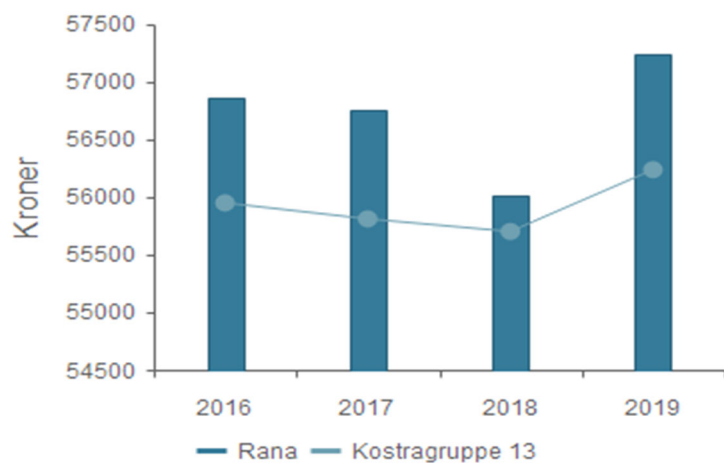
	2016	2017	2018	2019
Rana	14,8 %	18,2 %	19,9 %	20,4 %
Kostragruppe 13	11,8 %	13,0 %	13,2 %	12,6 %

Økonomi - Frie inntekter i kroner per innbygger

	2016	2017	2018	2019
Rana	51 222	52 462	53 611	56 430
Kostragruppe 13	50 180	51 683	53 187	55 209

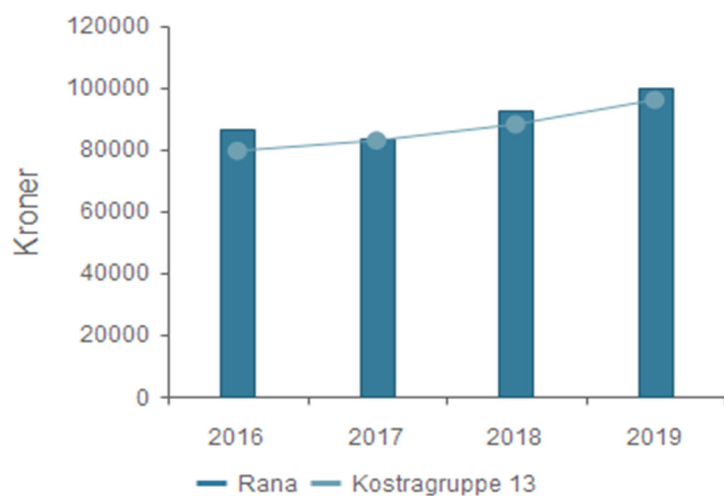
Økonomi - Frie inntekter i kroner per innbygger (B)

	2016	2017	2018	2019
Rana	56 860	56 745	56 006	57 234
Kostragruppe 13	55 946	55 807	55 698	56 233

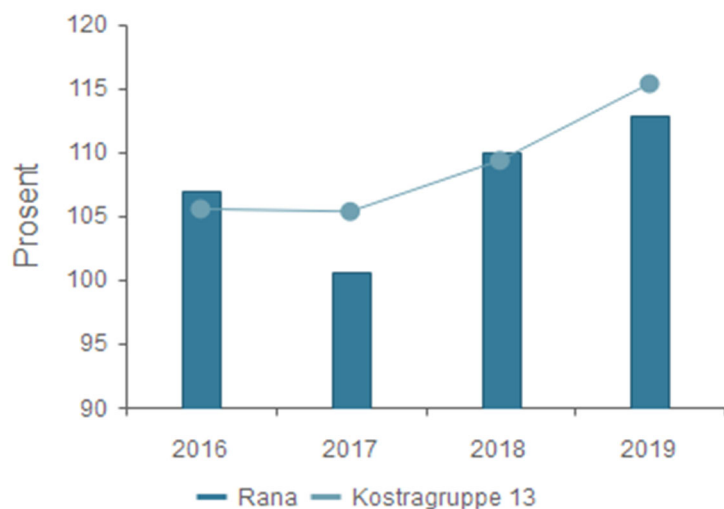
*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU). **) Graf er justert med utgiftsbehov

Økonomi - Langsiktig gjeld ekskl. pensjonsforpliktelser Beløp per innbygger (kr)

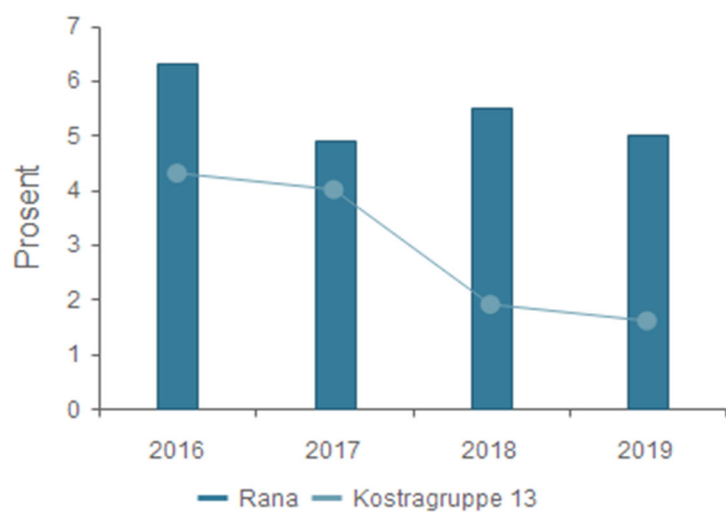
	2016	2017	2018	2019
Rana	86 551	83 421	92 487	99 939
Kostragruppe 13	79 348	82 678	87 908	95 817

Økonomi - Langsiktig gjeld ex pensjonsforpliktelser i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)

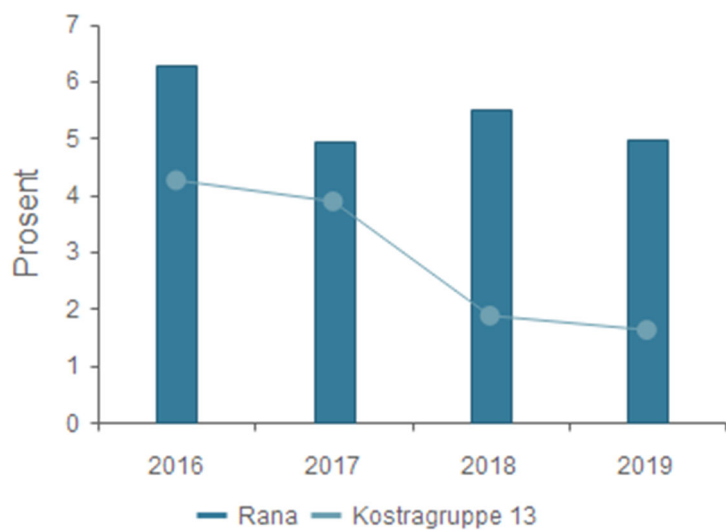
	2016	2017	2018	2019
Rana	107,0 %	100,6 %	110,0 %	112,8 %
Kostragruppe 13	105,5 %	105,3 %	109,3 %	115,3 %

Økonomi - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (prosent)

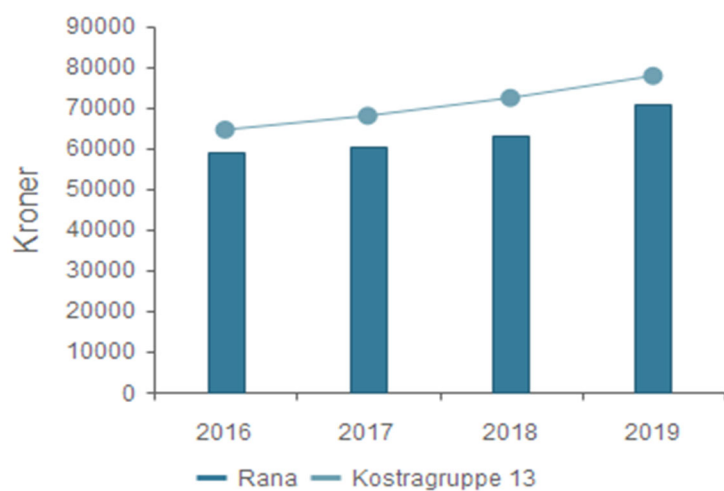
	2016	2017	2018	2019
Rana	6,3 %	4,9 %	5,5 %	5,0 %
Kostragruppe 13	4,3 %	4,0 %	1,9 %	1,6 %

Økonomi - Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter (B)

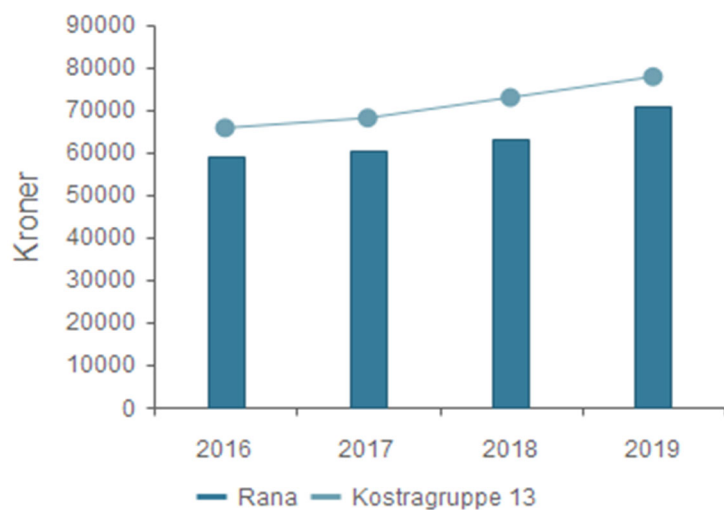
	2016	2017	2018	2019
Rana	6,3 %	4,9 %	5,5 %	5,0 %
Kostragruppe 13	4,3 %	3,9 %	1,9 %	1,6 %

Økonomi - Netto lånegjeld i kroner per innbygger

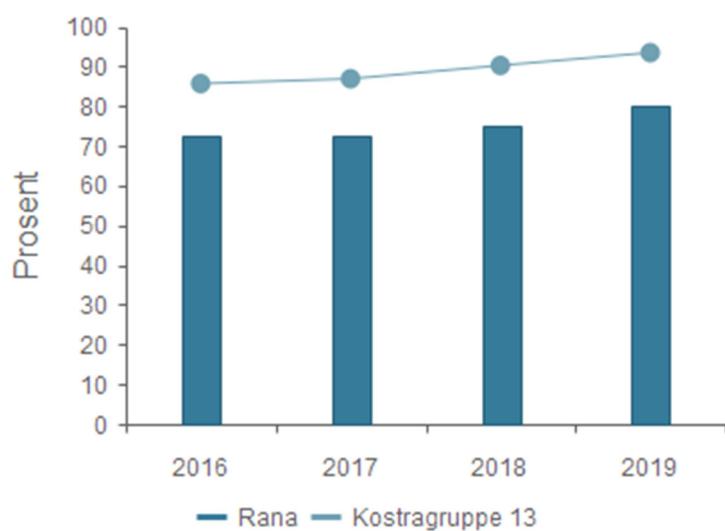
	2016	2017	2018	2019
Rana	58 891	60 306	63 036	70 786
Kostragruppe 13	64 403	67 820	72 214	77 622

Økonomi - Netto lånegjeld i kroner per innbygger

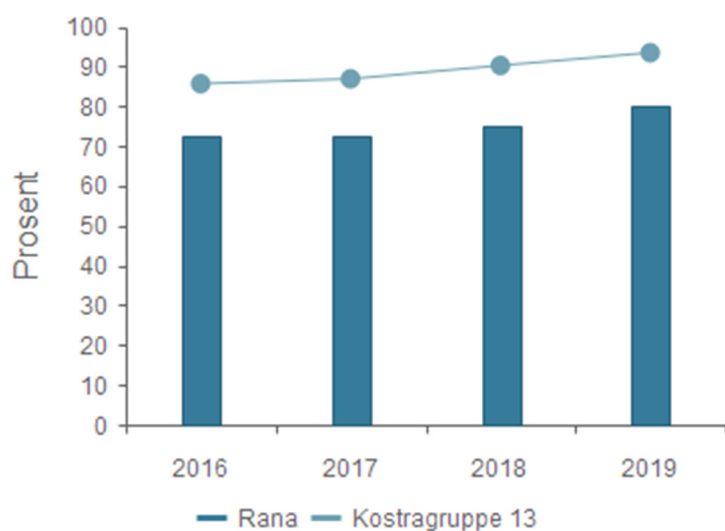
	2016	2017	2018	2019
Rana	58 891	60 306	63 036	70 786
Kostragruppe 13	65 591	67 918	72 735	77 622

Økonomi - Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)

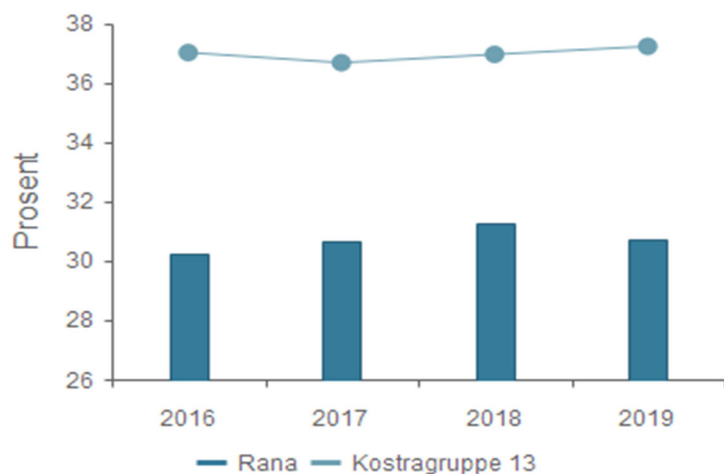
	2016	2017	2018	2019
Rana	72,8 %	72,8 %	75,0 %	79,9 %
Kostragruppe 13	85,7 %	86,9 %	90,2 %	93,4 %

Økonomi - Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter (B)

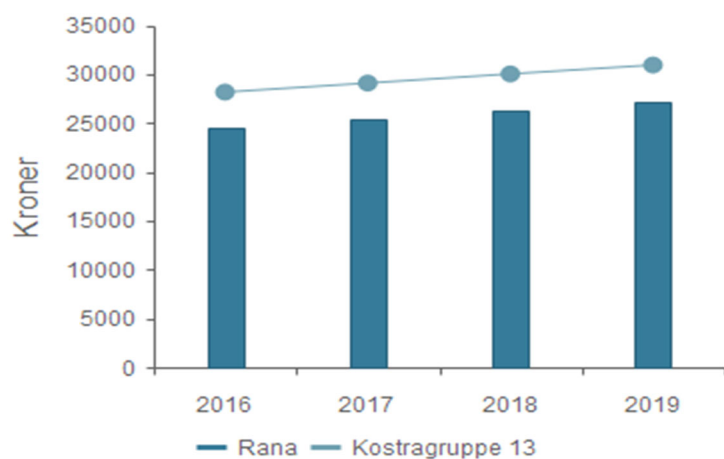
	2016	2017	2018	2019
Rana	72,8 %	72,8 %	75,0 %	79,9 %
Kostragruppe 13	85,7 %	86,9 %	90,2 %	93,4 %

Økonomi - Skatt på inntekt og formue (inkludert naturressursskatt) i prosent av brutto driftsinntekter (B)

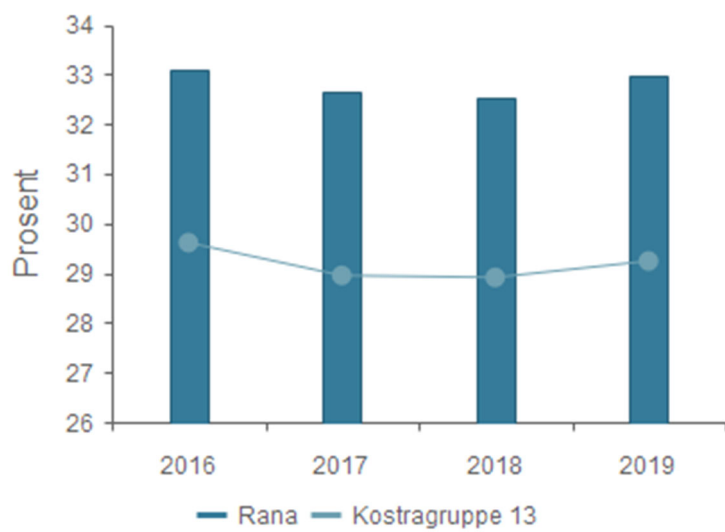
	2016	2017	2018	2019
Rana	30,2 %	30,7 %	31,2 %	30,7 %
Kostragruppe 13	37,0 %	36,7 %	36,9 %	37,2 %

Økonomi - Skatt på inntekt og formue Beløp per innbygger (kr)

	2016	2017	2018	2019
Rana	24 444	25 420	26 260	27 205
Kostragruppe 13	28 148	29 072	30 008	30 918

Økonomi - Statlig rammeoverføring i prosent av brutto driftsinntekter (B)

	2016	2017	2018	2019
Rana	33,1 %	32,6 %	32,5 %	33,0 %
Kostragruppe 13	29,6 %	29,0 %	28,9 %	29,2 %